

การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

รองศาสตราจารย์ วรวิทย์ วตินสรการ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้ายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ประสูติเมื่อวันพุธ แรม 14 ค่ำ เดือน 11 ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2436 ได้รับพระราชทานนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ฯ พระราชบิดาทรงเรียกว่า 'ลูกเอี้ยดน้อย' มาแต่ยังทรงพระเยาว์

สมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงถนอมเลี้ยงสมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ฯ ไว้ใกล้ชิดพระองค์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ครั้นเจริญพระชันษา สมควรศึกษาตามประเพณีขัตติยราชกุมาร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษในโรงเรียนนายร้อย และให้พระอาจสุนทรการเป็นพระอาจารย์ถวายพระอักษรในพระราชวังสวนดุสิตเป็นพิเศษอีกด้วย

เมื่อโสกันต์แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการในประเทศอังกฤษ ทรงศึกษาวิชาสามัญ ณ โรงเรียนอีตัน (Eton Secondary School) จบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ได้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการทหารที่โรงเรียนนายร้อยทหาร เมืองวูลิช (Wulich) แผนกวิชาปืนใหญ่ม้า เมื่อทรงศึกษาจนจบหลักสูตรแล้ว ได้รับสัญญาบัตรเป็นนายร้อยตรีกิตติมศักดิ์แห่งกองทัพอังกฤษ แล้วเสด็จไปประจำกรมทหารปืนใหญ่ม้าอังกฤษอยู่ที่เมืองอลเดอร์สฮอด (Aldershod) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงดำรงพระยศนายร้อยตรีนอกกอง กรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ แล้วเลื่อนขั้นเป็นนายร้อยโท และเป็นนายทหารนอกกอง กรมทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ด้วย

ครั้งกลับเข้ามารับราชการ ในชั้นแรกได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายทหารคนสนิทพิเศษของจอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ต่อมาได้เลื่อนขั้นเป็นผู้บังคับการกองร้อยทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์และเป็นนายร้อยเอก แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ไปรับราชการประจำกรมบัญชาการกองทัพน้อยที่ 2 ในตำแหน่งนายทหารฝ่ายเสนาธิการ และต่อมาเลื่อนขั้นเป็นนายพันตรีและนายพันโทบังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นประถม

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์แล้วได้สถาปนาเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ ขึ้นเป็นพระเจ้าน้องยาเธอสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา

พ.ศ. 2460 ทรงลาราชการเพื่อผนวชในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วไปประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ในสำนักสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส

เมื่อออกพรรษา จึงทรงลาผนวชแล้วเสด็จกลับเข้ารับราชการทหารตามเดิม หลังจากนั้นทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี พระธิดาของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสวัสดิวัตน์วิเศษ ณ พระที่นั่งวโรภาสพิมาน พระราชวังบางปะอิน เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2461

พ.ศ. 2464 ทรงลาราชการทั้งปวงแล้วเสด็จไปรักษาพระองค์ ณ ประเทศในยุโรป ครั้นหายประชวรแล้วได้เข้าศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง โดยเข้าประจำการในกองทัพของฝรั่งเศส และทรงศึกษาวิชาการในโรงเรียนฝ้ายเสนาธิการ ณ กรุงปารีส จนสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรเป็นนายทหารฝ้ายเสนาธิการ และเสด็จกลับคืนประเทศสยามเมื่อ พ.ศ. 2468

เมื่อเสด็จกลับถึงพระนคร ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับราชการในตำแหน่งปลัดกรมเสนาธิการทหารบก เลื่อนพระยศขึ้นเป็นนายพันเอก

พ.ศ. 2468 ได้ทรงรับตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ 2 และเป็นผู้บังคับการพิเศษกรมทหารปืนใหญ่ที่ 2 ด้วย

26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชาจึงต้องทรงรักษาราชสมบัติตั้งแต่นั้น และเข้าสู่พิธีบรมราชาภิเษกขึ้นครองราชย์ตามกฎมณเฑียรบาล เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 (ตอนนั้นประเทศไทยยังถือเอาวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่)

เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ปรากฏในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น เศรษฐกิจของโลกทรุดโทรมลงอย่างมาก กระทบมาถึงประเทศสยามด้วย การปกครองประเทศในระบอบนั้น จึงต้องตัดทอนค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ลงเป็นอันมากซึ่งเป็นพระราชภาระอันหนักยิ่งประการหนึ่งของพระองค์ แต่อย่างไรก็ตามพระองค์ก็สามารถปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้อยู่เป็นสุขตลอดมา

จวบจนกระทั่ง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแปรพระราชฐานไปประทับอยู่ ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน คณะราษฎรได้เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก 'ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์' มาเป็น 'ระบอบประชาธิปไตย' แล้วคณะราษฎรจึงกราบบังคมทูลขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ วันที่ 10

รัตนวาคม พ.ศ. 2475 พระองค์จึงได้พระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่คณะราษฎรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ โดยพระองค์ยอมลดพระราชฐานะลงมาอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งยังผลให้พระองค์ต้องสละราชสมบัติในเวลาต่อมา ในการนี้ได้มีพระราชหัตถเลขาถึงรัฐบาลสยามในคราวสละราชสมบัติตอนหนึ่งว่า

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เต็มให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร'

ด้วยปรากฏว่าความเห็นของรัฐบาลผู้ดำเนินการปกครองยังมีความขัดแย้งกันอยู่กับพระรัฐประศาสนโอบายของพระองค์ พระองค์จึงทรงสละราชสมบัติเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477 ขณะนั้นได้เสด็จไปประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษอย่างเงียบ ๆ จนในที่สุดพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จสวรรคตด้วยโรคพระหทัยพิการ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 แล้วได้ถวายพระเพลิงเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2484 ณ ประเทศอังกฤษนั่นเอง

การศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 7 ก็ต้องนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์คือ พ.ศ. 2468 จนกระทั่งพระองค์ทรงสละราชสมบัติใน พ.ศ. 2477 นั้น การศึกษาในสมัยของพระองค์ มี 2 ระยะคือ

1. ระยะแรก ระหว่าง พ.ศ. 2468 ถึง พ.ศ. 2475 ซึ่งอาจจะเรียกว่า การศึกษาในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือการศึกษาในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ได้
2. ระยะที่สอง ระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว เป็นการศึกษาในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2468-2475 ในระยะนี้นับได้ว่าเป็นการศึกษาที่จัดต่อเนื่องมาแล้วตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือจัดระบบการศึกษาตามโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 นั่นเอง กล่าวคือการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 สาย ได้แก่

- ก. สายสามัญศึกษา
- ข. สายวิสามัญศึกษา หรือสายอาชีพ

โครงการศึกษา พ.ศ. 2464

อายุปีที่ 8 9 10	11 12 13	14 15 16	17 18	
	มัธยมศึกษาสามัญ			
			ตอนปลาย 7 8	
		ตอนกลาง 4 5 6		มหาวิทยาลัย
	ตอนต้น 1 2 3		ชาย-หญิง ชั้นสูง	ชั้นประกาศนียบัตร-ชั้นปริญญา
สามัญศึกษา 1 2 3	หญิง ชั้นต่ำ	ชาย-หญิง ชั้นกลาง		วิสามัญศึกษา
	ชาย 4 5 ชั้นต่ำ			
ประถม	ประถมวิสามัญ			
	มัธยมศึกษาวิสามัญ			

ประถมศึกษา สายสามัญศึกษาเรียน 3 ปี (ป.1, 2, 3) จบประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วเรียนต่อมัธยมศึกษาสายสามัญศึกษาได้ หรือไปเรียนชั้นประถมปีที่ 4, 5 ซึ่งเรียกว่า ประถมวิสามัญศึกษาก็ได้

มัธยมศึกษา รับนักเรียนที่จบจากประถมศึกษาสายสามัญศึกษาเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนกลาง 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 2 ปี ส่วนมัธยมศึกษาสายวิสามัญศึกษาจัดเป็นมัธยมวิสามัญศึกษาชั้นต่ำสำหรับผู้หญิง รับต่อจากประถมศึกษาสายสามัญศึกษา มัธยมวิสามัญศึกษาชั้นกลาง สำหรับทั้งเด็กชายและเด็กหญิงรับต่อจากมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญศึกษา ส่วนมัธยมวิสามัญศึกษาชั้นสูง มีหลักสูตรรับทั้งผู้ชายและผู้หญิง รับต่อจากมัธยมศึกษาตอนกลางสายสามัญศึกษา

อุดมศึกษา เป็นการศึกษาชั้นสูง ถือเป็นการศึกษาสายวิสามัญศึกษา รับนักเรียนจากมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษาเข้าเรียนในโรงเรียนชั้นสูง เช่น โรงเรียนกฎหมายของ

กระทรวงยุติธรรม โรงเรียนวิศวกรรม โรงเรียนฝึกหัดครู โรงเรียนแพทย์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ในตอนแรกประเทศสยามยังมีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2459 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นเป็นแห่งที่ 2 ตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยแยกคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปตั้งเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในสถานที่ตั้ง ณ บริเวณซึ่งเคยเป็นที่ตั้งโรงทหารราบที่ 4 ตำบลท่าพระจันทร์ โดยขอซื้อที่ดินจากกระทรวงกลาโหม และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้ประกาศนียบัตรคนแรกของมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2476

การศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2475-2477

เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 รัฐบาลขณะนั้นมีพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ (ในขณะนั้นกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงธรรมการ) คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ในส่วนนโยบายทางธรรมการมีดังต่อไปนี้

1. จะประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาให้ทั่วทั้งกรุงเทพฯ และหัวเมือง เพื่อให้ได้ปริมาณตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. ในส่วนการปรับปรุงคุณสมบัติแห่งการศึกษาทั่วไปจะแก้ไขให้พิเศษขึ้นด้วยตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูทุกประเภททุกชั้นจนพอแก่การ เพราะการสอนจะสำเร็จสมความมุ่งหมายได้ก็ต่อเมื่อผู้สอนที่ได้ผ่านการฝึกหัดมาดีแล้ว

3. ในส่วนวิชาชีพ จะริบจัดตั้งโรงเรียนวิสามัญศึกษาทั้งแผนกกลุกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์การให้ครบครัน ตั้งตั้งแต่ประถมศึกษาเป็นต้นไป เพื่อจะได้ไม่มีแต่คนเรียนหนังสือสายสามัญศึกษาไปส่วนเดียวเหมือนเดี๋ยวนี้

4. ในส่วนการศึกษาชั้นสูง จะได้จัดมหาวิทยาลัยให้สามารถสอนชั้นปริญญาที่เราต้องการให้ทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยในนานาประเทศ เพื่อผู้เรียนจะได้สำเร็จการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในเมืองเราเอง โรงเรียนมัธยมศึกษาบริบูรณ์สำหรับสอนนักเรียนป้อนมหาวิทยาลัยก็จะจัดให้มี

ที่หัวเมืองด้วย เพื่อเด็กมีเชาวน์ผู้เกิดในท้องถิ่นต่าง ๆ จะได้เข้าถึงการเรียนชั้นนี้ได้สะดวก

5. ในส่วนเครื่องอุปกรณ์การศึกษา เช่นแบบเรียน ห้องสมุด ทุนเล่าเรียน การกีฬา การอนุสสุภาภาษา การลูกเสือ ฯลฯ เหล่านี้ก็จะจัดให้มีขึ้นแพร่หลายจนพอความต้องการ

6. จะอุปถัมภ์การศาสนาอันเป็นปัจจัยสำคัญในการอบรมมนุษยธรรม ให้สำเร็จประโยชน์แห่งการอบรมนั้นยิ่งขึ้น

แผนดำเนินการทั้งหมดนี้จะต้องดำเนินไปพร้อมกัน เพื่อให้เป็นอุปกรณ์แห่งกันและกัน และจะเร่งรัดจัดทำตามกำลังทุนที่มีพอจะทำได้

จากนโยบายกระทรวงธรรมการดังกล่าวนี้ รัฐบาลได้เสนอแผนการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้รับอนุมัติให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2475 เรียกว่า แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 แผนการศึกษานี้แบ่งการศึกษาเป็น 2 สายคือ สายสามัญศึกษาและสายวิสามัญศึกษาอย่างเดิม แต่ประณมศึกษากำหนดให้เรียน 4 ปี จัดเป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งรัฐบาลต้องการให้เด็กไทยได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนโดยไม่เสียเงิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้เรียน 4 ปี มัธยมศึกษาตอนปลายอีก 4 ปี จบแล้วจึงไปเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษาต่อไป ส่วนสายวิสามัญศึกษาก็จัดให้มีชั้นประถมปีที่ 5, 6 ต่อจากประถมศึกษาสายสามัญศึกษา และมีชั้นมัธยมวิสามัญศึกษาต่อจากมัธยมศึกษาตอนต้นอีกทีหนึ่ง

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475															
อายุปีที่		7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
ส อ ม ม ญ คี ก ช อ															
										5	6	7	8	อุดมศึกษา	
		1	2	3	4	1	2	3	4	มัธยมปลาย					
						มัธยมต้น									
										5	6	7	8		
มูลศึกษา	ประถม					5	6	ขึ้นสู่อุดมได้ด้วยศึกษาต่อ				มัธยม			
						ประถม									
วิ ส อ ม ม ญ คี ก ช อ															

ถ้าพิจารณาแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 เปรียบเทียบกับโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 จะเห็นว่าแตกต่างออกไปมาก โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาสายสามัญศึกษากำหนดชั้นเรียนไว้ช่วงละ 4 ปี เป็นการก้าวกระโดดมากเกินไป นักเรียนจะต้องเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายนานเกินไป ประชาชนทั่วไปจึงยอมรับไม่ได้

อันที่จริง การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงไม่กี่ปีนั้นได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง นักเรียนจำนวนมากมีความประสงค์จะออกไปศึกษาต่อ ณ ประเทศตะวันตกเพื่อนำเอาส่วนดีมาบูรณะประเทศที่ยังล่าช้าอยู่ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อภัยการเก็บเงินเพื่อบำรุงการศึกษาที่เรียกว่า **เงินศึกษาพลี** (ซึ่งเริ่มเก็บมาตั้งแต่ประกาศให้การศึกษาขยายมากกว่าเดิม) พระราชทานเงินแผ่นดินสำหรับบำรุงการศึกษาอีกปีละสามล้านบาท พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นการศึกษาแก่นักศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งไปศึกษาในต่างประเทศปีละหนึ่งทุน เพื่อขยายการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ให้กว้างขวางกว่าเดิม

พระองค์เจ้าธานีนิวัติ (กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร) ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการขณะนั้น ทรงกำหนดวิชาหลักต่าง ๆ เพื่อให้เล่าเรียนในโรงเรียนคือวิชาจรรยาภาษาไทย ภาษาต่าง ๆ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิ-ประวัติศาสตร์

ตั้งแต่ พ.ศ. 2471 มาแล้ว หลักสูตรการศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ 7-8 แบ่งออกเป็น 3 แผนกคือ

1. แผนกภาษา สอนหนักไปทางภาษาต่างประเทศ
2. แผนกวิทยาศาสตร์ สอนหนักไปทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
3. แผนกกลาง สอนในระดับต่ำกว่าทั้งสองแผนกข้างต้น

ผู้มีสิทธิ์จะสอบไล่ได้จะต้องสอบวิชาภาษาได้ 50%

จนกระทั่ง พ.ศ. 2476 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7-8 จึงได้ลดลงเหลือเพียง 2 แผนกคือ แผนกอักษรศาสตร์ (แผนกภาษาเดิม) และแผนกวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองและการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 และในตอนนี้องค์ที่ได้กำหนดให้ **องค์การศึกษา** ของไทยแบ่งออกเป็น 3 องค์คือ **พุทธศึกษา** (ธรรมวิชาความรู้ต่าง ๆ) **จริยศึกษา** (อบรมศีลธรรมอันดีงาม) และ **พลศึกษา** (ฝึกหัดให้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์)

ต่อมาได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 แล้วได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ขึ้นมาบริหารประเทศเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476 โดยมีพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและเป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงธรรมการ

รัฐบาลชุดนี้ได้แถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2476 ในส่วนนโยบายเกี่ยวกับการศึกษา กล่าวไว้ว่า "...ส่วนการศึกษานั้น มีแผนการศึกษา และมีนโยบายวางไว้เป็นบรรทัดฐานดีแล้ว รัฐบาลนี้จะได้นำวิถีทางที่ดีซึ่งจะนำไป ถึงจุดหมาย ให้พลเมืองรู้จักระบอบการปกครองตามแบบประชาธิปไตย ให้ได้มีความเป็นอยู่ เหมาะสมแก่สมัย รัฐธรรมนูญ รัฐบาลนี้จะได้นำดำเนินการตามแนวความคิดนี้ให้ได้ผลอันไพบูรณ์ ยิ่งขึ้นตามลำดับ ในการที่จะฝึกฝนให้ประชาชนเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องฝึกฝนทั้งกาย จรรยา และใจรวมกันไป และให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วได้นำดำเนินการอาชีพ ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองตาม รัฐธรรมนูญได้ดี รัฐบาลนี้จะได้นำบำรุงการศึกษาทางอาชีพและการหาความรู้ตามความต้องการแห่ง รัฐธรรมนูญ เป็นต้นว่าขยายประเภทศึกษาให้แพร่หลายและเขยิบการศึกษาวิชาการรัฐธรรมนูญ ยึดถือการปฏิบัติฝึกหัดงานให้สำคัญยิ่งขึ้นกว่าที่แลแล้วมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผู้ที่พ้นการศึกษาใน โรงเรียนไปแล้วได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองได้ ไม่ละทิ้งเสีย และให้ทุกคนมีโอกาสหาความรู้ได้อย่าง เต็มที่ที่จะจัดได้ตามระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลนี้จะบำรุงพลศึกษาให้เป็นการศึกษาเพื่อวินัย ด้วย ส่วนเรื่องธรรมการกับการศึกษานั้นรัฐบาลนี้เห็นว่าควรจะเป็นอุปกรณ์แก่กันและกัน จึงจะ ได้นำบำรุงส่งเสริมและจัดการให้ประสานงานกันอย่างสนิทสนมดียิ่งขึ้น อนึ่ง ในทางศิลปะของชาติ รัฐบาลนี้ก็ไม่ละเลย แต่หากจะบำรุงเท่าที่จะทำได้ ส่วนวิธีให้การศึกษาดังกล่าวไปที่จะให้ได้ ประโยชน์สมหวังดังกล่าวนั้น รัฐบาลนี้จะจัดการปรับปรุงหลักสูตรและสรรพตำรา กับทั้งบำรุง ฐานและคุณสมบัติของครูและอาจารย์ให้สมกับที่วิชาครูเป็นวิชาชีพและที่ครูจะเป็นผู้อบรมสั่งสอน กุลบุตรกุลธิดาสืบไป"

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ก้าวกระโดดมากเกินไป ประชาชน รับไม่ได้ จึงยังผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาอีกครั้งหนึ่งในเวลาไม่นานนัก นั่นคือประกาศ ใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 แต่นั่นเป็นเหตุการณ์หลังรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัวแล้ว (จะไม่กล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้) สาระสำคัญที่น่าสนใจก็คือ ระบบชั้นเรียนใน ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญศึกษากลับไปเหมือนกับโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 อีกครั้งหนึ่ง

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479

อายุปีที่ 5 6 7	8 9 10 11	12 13 14	15 16 17	18 19
	มัธยมศึกษา			เตรียมอุดมศึกษา
			4 5 6	1 2
		1 2 3	มัธยมปลาย	อุดมศึกษา
มูลศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมต้น		โรงเรียนอาชีพ
	1 2 3 4		โรงเรียนอาชีพ	
	ภาคบังคับสำหรับทวยราษฎร			
		โรงเรียนอาชีพ		
		วิสามัญศึกษา		
หมายเหตุ	1. ชั้นประถมศึกษา อายุ 9-12 ปี สำหรับท้องถิ่นที่เกณฑ์เมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 9			
	2. ชั้นประถมศึกษา อายุ 10-13 ปี สำหรับท้องถิ่นที่เกณฑ์เมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 10			

หลังจากนั้นแล้วการศึกษาของประเทศไทยก็ดำเนินการและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชสมบัติตั้งแต่ พ.ศ. 2468 จนกระทั่ง สละราชสมบัติใน พ.ศ. 2477 นั้นเป็นเวลาเพียง 9 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น พระราชนิพนธ์ในการบริหารราชการบ้านเมืองในช่วง 7 ปีแรกกับ 2 ปีหลังก็แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง และพระราชภารกิจเหล่านั้นมักจะเกี่ยวข้องและเน้นหนักทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางด้านการศึกษาที่ตกเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนที่รับผิดชอบโดยตรงที่ดำเนินการและปรับปรุงให้บรรลุตามนโยบายที่ได้วางเอาไว้ ทั้งหมดนั้นเป็นภาวะรวม ๆ ของการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

บรรณานุกรม

นายสุจินดา . ปกเกล้าฯ กษัตริย์นักประชาธิปไตย, สำนักพิมพ์สยาม, 2519.

ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ . รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี, (2475-2517), กลุ่ม "รัฐกิจเสรี" จัดพิมพ์
2517.

_____ . โฉมหน้าประวัติศาสตร์ชุดราชสำนักสยาม, สำนักพิมพ์สยาม, 2516.

วรวิทย์ วคินสรากร . การศึกษาของไทย (ฉบับปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 3). บริษัทสารมวลชน, 2519.

สมรรถชัย จารุภา และคณะ . ร่มเกล้าจักรีวงศ์, หจก.เจริญมิตรการพิมพ์, 2536.

